

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034

Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-02/22-01/42

URBROJ: 525-09/560-24-8

Zagreb, 07. veljače 2024.

Program iskorjenjivanja enzootske leukoze goveda u Republici Hrvatskoj

Verzija 02 - veljača 2024.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
2. PRAVNA OSNOVA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA.....	3
3. GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA.....	4
4. OPIS EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE	4
5. OPIS STRATEGIJE KONTROLE BOLESTI.....	5
5.1. POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA	5
5.2. DODJELA STATUSA SLOBODNO OD ELG.....	5
5.3. SUSPENDIRANJE, POVLAČENJE I VRAĆANJE STATUSA SLOBODNO OD BOLESTI.....	6
5.4. TESTIRANJE GOVEDA NA ENZOOTSKU LEUKOZU U OKVIRU PROGRAMA ISKORJENJIVANJA U 2024. GODINI	6
ZAMJENSKA GOVEDA.....	6
5.5. TESTIRANJE ZBOG PREMJEŠTANJA	7
5.6. DIJAGNOSTIČKE METODE	7
6. SUMNJA NA BOLEST.....	7
6.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE UTVRĐENA SUMNJA NA BOLEST	8
6.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU	8
7. POTVRĐENI SLUČAJ BOLESTI.....	9
7.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE POTVRĐENA PRISUTNOST BOLESTI	9
7.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU	10
7.3. POSTUPANJE S GOVEĐIM TRUPOVIMA NA LINIJI KLANJA	11
8. BIOSIGURNOSNE MJERE.....	11
9. Odstupanja u skladu s člankom 19. delegirane uredbe (EU) 2020/689.....	11
10. KOORDINIRANE MJERE S DRUGIM DRŽAVAMA ČLANICAMA ILI TREĆIM ZEMLJAMA	11
11. OPIS ORGANIZACIJE, NADZORA I ULOGA DIONIKA UKLJUČENIH U PROGRAM ISKORJENJIVANJA..	11
11.1. TIJELA NADLEŽNA ZA KOORDINACIJU I NADZOR PROVEDBE PROGRAMA	11
OBVEZE MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE:.....	12
OBVEZE DRŽAVNOG INSPEKTORATA REPUBLIKE HRVATSKE	12
11.2. OBVEZE I ODGOVORNOSTI SVIH UKLJUČENIH DIONIKA	12
SUBJEKTI ODGOVORNI ZA OBJEKTE U KOJIMA SE DRŽE GOVEDA:	12
OVLAŠTENE VETERINARSKE ORGANIZACIJE	12
VETERINARI.....	13
HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT.....	13
12. TRAJANJE PROGRAMA ISKORJENJIVANJA	13
13. CILJ PROGRAMA ISKORJENJIVANJA	13
14. UZORKOVANJE I PLAN DOSTAVE UZORAKA	14
15. FINANCIRANJE.....	15

Dodatak 1 – popis objekata u kojima se provodi testiranje na enzootsku leukozu goveda

Dodatak 2 – Epidemiološki upitnik

1. UVOD

Enzootska leukoza goveda (ELG) je kronična virusna zarazna bolest goveda koju uzrokuje virus iz porodice *Retroviridae*. Goveda se mogu zaraziti u bilo kojoj dobi, većina infekcija je subklinička, ali dio goveda (~30%) starijih od 3 godine razvija perzistentnu limfocitozu, a u manjeg dijela goveda se razviju limfosarkomi u raznim unutarnjim organima. Ako su klinički znakovi prisutni, ovise o zahvaćenom organu. Goveda u kojih se razvije limfosarkom mogu uginuti iznenada, ili tjednima ili mjesecima nakon prve pojave kliničkih znakova, ovisno o lokaciji i brojnosti tumora te karakteristikama rasta tumora.

Bolest je značajna zbog gospodarskih gubitaka nastalih prilikom odbacivanja trupova s tumoroznim promjenama na liniji klanja, kao i zbog smanjene proizvodnosti životinja, odnosno smanjenja mliječnosti i plodnosti u zaraženih goveda.

ELG je Provedbenom uredbom (EU) 2018/1882 kategorizirana kao bolest kategorije C.

Bolesti kategorije C su bolesti s popisa koje su relevantne za neke države članice i za koje su potrebne mjere kako bi se spriječilo njihovo širenje u dijelove Europske unije koji su slobodni od tih bolesti ili u kojima postoje programi iskorjenjivanja.

19 država članica Europske unije je slobodno od ELG na cijelom svom području, a dvije (Francuska i Portugal) imaju slobodne zone (regije). Malta, Mađarska, Bugarska, Rumunjska i Grčka nemaju status slobodno od ELG, niti odobren program iskorjenjivanja.

Republici Hrvatskoj je u 2022. godine odobren program iskorjenjivanja u skladu s Provedbenom uredbom (EU) 2021/620.

2. PRAVNA OSNOVA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA

- [Zakon o zdravlju životinja](#) (Narodne novine, broj 152/22), u daljnjem tekstu Zakon
- [Uredba \(EU\) 2016/429](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o prenosivim bolestima životinja te o izmjeni i stavljanju izvan snage određenih akata u području zdravlja životinja („Zakon o zdravlju životinja”)
- [Delegirana Uredba Komisije \(EU\) 2020/689](#) od 17. prosinca 2019. o dopuni Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu pravila o nadziranju, programima iskorjenjivanja i statusu „slobodno od bolesti” za određene bolesti s popisa i emergentne bolesti (SL L 174, 3.6.2020.)
- [Provedbena Uredba \(EU\) 2021/620](#) od 15. travnja 2021. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu odobravanja statusa „slobodno od bolesti” i statusa područja na kojemu se ne provodi cijepljenje za određene države članice ili njihove zone ili kompartimente s obzirom na određene bolesti s popisa te u pogledu odobravanja programa iskorjenjivanja tih bolesti s popisa
- [Naredba](#) o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 1/23), u daljnjem tekstu Naredba

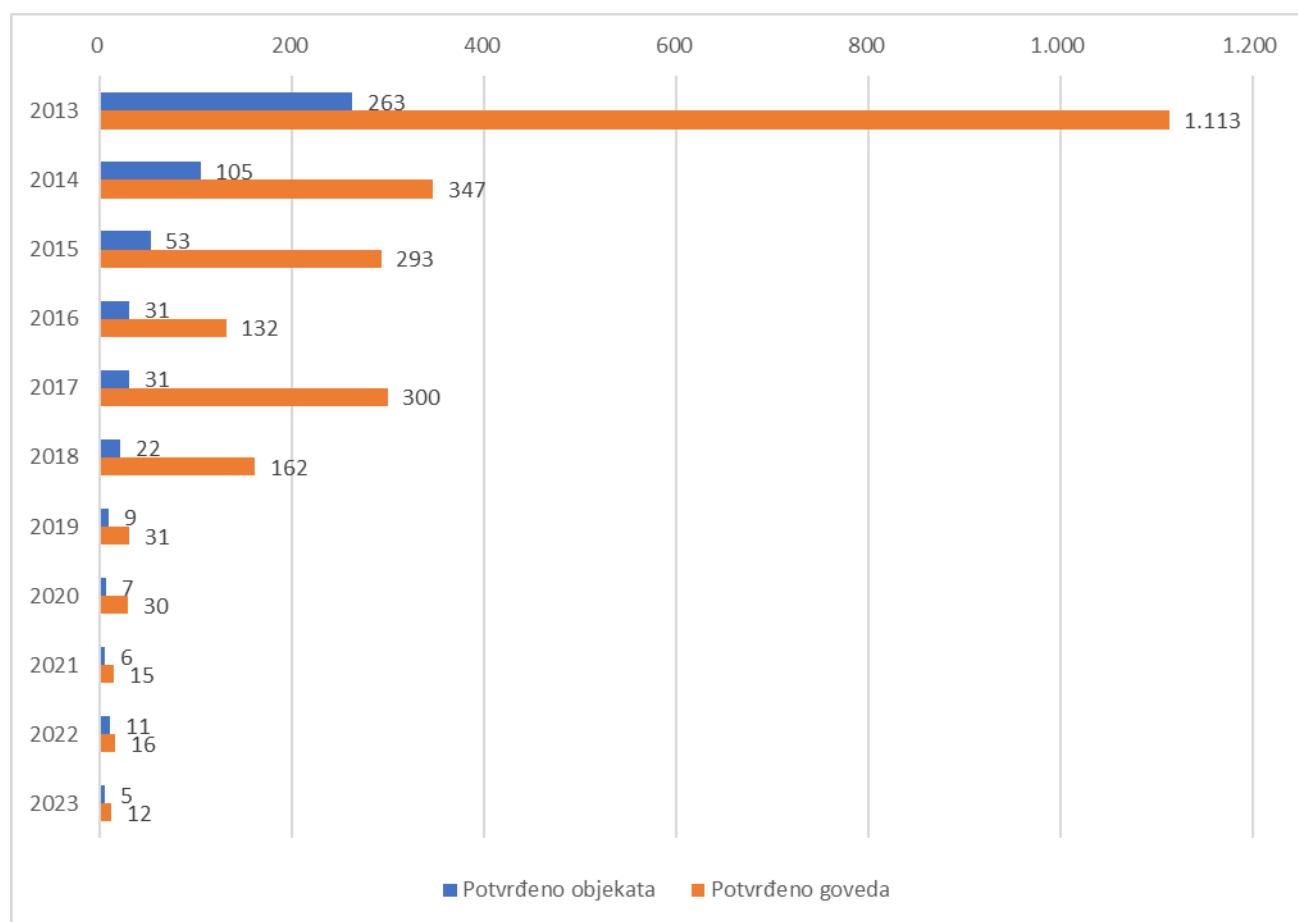
3. GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA

Program iskorjenjivanja provodi se na cijelom području Republike Hrvatske (RH).

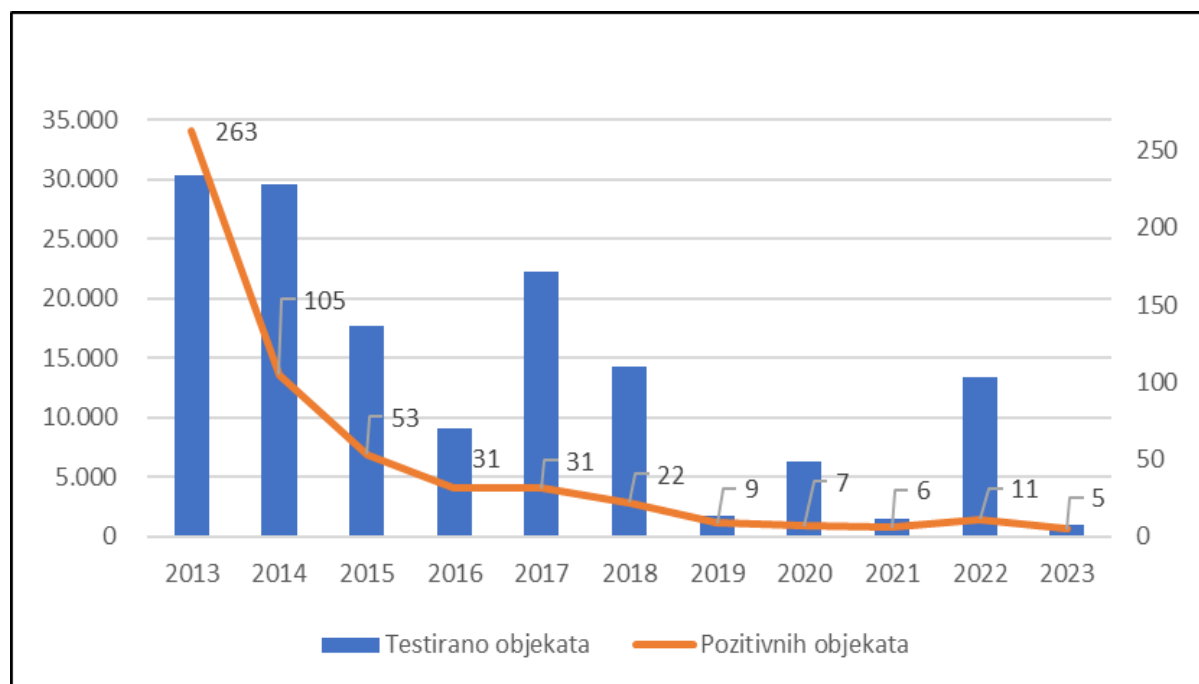
4. OPIS EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE

Enzooska leukoza goveda se u Republici Hrvatskoj kontrolira dulji niz godina. Početak dodjele zdravstvenih statusa u skladu s Direktivom 64/432 započeo je 2013. godine, a program se u različitom opsegu provodio kontinuirano te je 2022. godine odobren od Europske komisije kao program iskorjenjivanja u skladu s novom europskom legislativom, odnosno Uredbom (EU) 2016/429. U tablicama i grafičkim prikazima u nastavku nalaze se detaljniji podaci o potvrđenim slučajevima bolesti.

Prikaz potvrđenih slučajeva ELG u razdoblju 2013. godine do 2023. godine

Prikaz testiranih i pozitivnih objekata u razdoblju 2013. godine do 2023. godine

5. OPIS STRATEGIJE KONTROLE BOLESTI

5.1. POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA

Program iskorjenjivanja se provodi na držanim govedima starijima od 24 mjeseca.

5.2. DODJELA STATUSA SLOBODNO OD ELG

Uvjeti za dodjelu statusa slobodno od ELG navedeni su u Prilogu IV, Dijelu III, Poglavlju 1, Odjeljku 1 Delegirane uredbe 2020/689.

- svakom objektu u kojem se nalaze goveda koja potječu iz Republike Hrvatske automatski se dodjeljuje status slobodno od ELG
- svakom objektu u kojem se nalaze goveda koja potječu iz drugih država članica koje su slobodne od ELG također se automatski dodjeljuje status slobodno od ELG
- ukoliko se u objektu nalaze goveda koja potječu iz država članica koje nisu slobodne od bolesti ili koje nemaju odobren program iskorjenjivanja, status slobodno ELG dodjeljuje se nakon negativnog rezultata dvokratnog serološkog testiranja, koje se provodi s razmakom od najmanje 4 mjeseca između testiranja, ali ne više od 12 mjeseci.

5.3. SUSPENDIRANJE, POVLAČENJE I VRAĆANJE STATUSA SLOBODNO OD BOLESTI

Suspendiranje, povlačenje i vraćanje statusa slobodno od bolesti obveza je nadležnog veterinarskog inspektora u skladu s člankom 25. stavkom 5. Zakona.

Uvjeti za suspendiranje i povlačenje statusa slobodno od bolesti vezano na sumnju ili potvrđen slučaj bolesti navedeni su u točkama 6. i 7. ovog Programa.

Objektima se mora suspendirati status i u slučajevima koji nisu vezani na sumnju ili potvrđen slučaj bolesti, kada nisu zadovoljeni uvjeti za zadržavanje statusa, u skladu s općim obvezama subjekta koje su navedene u članku 18. Delegirane uredbe 2020/689, točki 1. podtočki a) alinejama *i*, *ii* i *v*, posebnim zahtjevima određenima u skladu s člankom 18. točkom 1. b) *iii*. ili ovim Programom.

Status može biti suspendiran najdulje 40 dana, nakon čega ga je potrebno povući.

Veterinarski inspektor rješenjem određuje mjere i rokove u kojima je iste potrebno provesti, kako bi se objektu mogao vratiti status slobodno od bolesti.

Mjere se određuju u skladu s Prilogom IV, Dijelom III, Poglavljem 1, Odjeljcima 3 i 4.

5.4. TESTIRANJE GOVEDA NA ENZOOTSKU LEUKOZU U OKVIRU PROGRAMA ISKORJENJIVANJA U 2024. GODINI

5.4.1. Obuhvaća pretraživanje goveda iz Dodataka 1 i 2 ovoga Programa

ZAMJENSKA GOVEDA

NAPOMENA: goveda iz Dodatka 1 odabrana su nasumično iz VETIS aplikacije. Ukoliko se na popisu iz Dodatka 1 nalaze sljedeće vrste objekata:

- Zatvoreni objekti
- Objekti u kojima se drže životinje samo za operacije okupljanja (sabirni centri)
- Objekti u kojima se drže životinje samo za potrebe predstava sa životinjama
- Putujući cirkusi

životinje se ne testiraju već se obavezno odabiru zamjenska goveda.

Također, ukoliko govedo navedeno u **Dodatku 1** nije dostupno za uzorkovanje, isto se mora zamijeniti odabirom novog goveda za testiranje prema sljedećim kriterijima:

- govedo porijeklom iz Republike Hrvatske, staro najmanje 24 mjeseci, u istom objektu, naselju ili općini (navedenim redoslijedom prioriteta).

Podatke o zamjenskim govedima potrebno je dostaviti na sljedeću email adresu:

martina.rubin@mps.hr.

Goveda iz Dodatka 2 nije moguće zamijeniti.

Ukoliko se utvrdi da govedo iz Dodatka 1 ili 2 nije na objektu, ali je i dalje aktivno u VETIS aplikaciji, odnosno u slučaju nesukladnosti, ovlaštenu veterinar je dužan postupiti u skladu s člankom 16. stavkom 7. Naredbe o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 1/23).

5.4.2. Testiranje se provodi i u objektima u kojima je rješenjem veterinarskog inspektora određeno testiranje s ciljem vraćanja statusa koji je suspendiran ili povučen.

5.5. TESTIRANJE ZBOG PREMJEŠTANJA

Testiranje zbog premještanja se ne provodi.

5.6. DIJAGNOSTIČKE METODE

Dijagnostiku ELG provodi:

Nacionalni referentni laboratorij

Hrvatski veterinarski institut - Zagreb

Laboratorij za serološku dijagnostiku virusnih bolesti

Savska cesta 143, pp 183, 10 000 Zagreb

U Nacionalnom referentnom laboratoriju provodi se sljedeće metode:

- probirna metoda *Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (screening)*
- potvrdna metoda - *Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (confirmation)*

Podružnice Hrvatskog veterinarskog instituta u Vinkovcima (Laboratorij za dijagnostiku V-1), Križevcima (Laboratorij za dijagnostiku K-1), Rijeci (Laboratorij za dijagnostiku R-1) i Splitu (Laboratorij za dijagnostiku S-1) provode isključivo probirnu metodu *Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (screening)*.

Svi pozitivni uzorci seruma goveda dodatno se pretražuju u NRL primjenom potvrdne metode.

6. SUMNJA NA BOLEST

U skladu s člankom 9. stavkom 1. Delegirane uredbe 2020/689, sumnja na ELG postavlja se u sljedećim slučajevima:

- pozitivnog rezultata probirne metode *Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (screening)*
- utvrđivanja epidemiološke povezanosti s objektom u kojem je potvrđena ELG
- drugih epidemioloških podataka, kliničkih ili post mortem nalaza (nalaz tumora limfnoga sustava ili drugih organa) na temelju kojih veterinarski inspektor ili ovlašteni veterinar delegiranog tijela zaključi da mogu upućivati na ELG

6.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE UTVRĐENA SUMNJA NA BOLEST

U skladu sa člankom 42. stavkom 1. Zakona veterinarski inspektor rješenjem određuje mjere na objektu u kojem je utvrđena sumnja na ELG:

- a) suspenzija statusa „slobodno od bolesti“,
- b) veterinarski inspektor može primijeniti odstupanje iz članka 23. stavka 1. ako su u objektu odobrene zasebne epidemiološke jedinice, u skladu s člankom 20. stavkom 4. Delegirane uredbe 2020/689 i člankom 24. Zakona te Programom iskorjenjivanja enzooske leukoze goveda u Republici Hrvatskoj u 2022. godini KLASA: 322-02/21-01/34.
- c) odvajanje i izolacija svih goveda sumnjivih na ELG,
- d) zabrana osjemenjivanja i pripusta goveda sumnjivih na ELG,
- e) zabrana iznošenja hrane za životinje koja je bila ili je mogla biti u kontaktu s govedima sumnjivim na ELG,
- f) zabrana korištenja zajedničkih napajališta,
- g) zabrana iznošenja stajskog gnoja i gnojevke s gospodarstva i
- h) zabrana uvođenja u objekt ili stavljanja u promet životinja iz objekta, osim u svrhu upućivanja na klanje uz odobrenje nadležnog veterinarskog inspektora.

Status objektu može biti privremeno oduzet najdulje 40 dana, nakon čega se mora ukinuti, ukoliko nisu zadovoljeni uvjeti za vraćanje statusa „slobodno od bolesti“.

U skladu s člankom 42. stavkom 4. Zakona Ministarstvo može uputom odrediti dodatne mjere na objektu.

6.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU

Ukoliko se epidemiološkim istraživanjem zbog premještanja goveda u posljednjih 6 mjeseci utvrde epidemiološki povezani objekti, veterinarski inspektor na epidemiološki povezanom objektu određuje sljedeće mjere:

- a) Suspenzija statusa „slobodno od bolesti“,
- b) Zabrana premještanja goveda s ili na objekt do provedbe serološkog istraživanja kako bi se potvrdila ili isključila sumnja na bolest i
- c) Žurna provedba serološkog pretraživanja ukoliko isto nije provedeno u posljednjih 30 dana na sljedeći način:

Objekt iz kojeg su u posljednjih 6 mjeseci goveda dopremljena **na objekt** u kojem je utvrđena sumnja, kada se utvrdi da su te životinje serološki pozitivne na objektu u kojem je utvrđena sumnja:

- i. serološko se pretraživanje svih goveda starijih od 12 mjeseci

Objekt u kojeg su u posljednjih 6 mjeseci premještena goveda **iz objekta** u kojem je utvrđena sumnja:

- i. serološko pretraživanje goveda starijih od 12 mjeseci koja su porijeklom iz objekta u kojem je utvrđena sumnja.

Ukoliko se utvrdi pozitivna reakcija potvrdnom metodom (Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (confirmation)) ELG se smatra potvrđenom te se postupa u skladu s mjerama iz točke 7.1.

U skladu s člankom 42. stavkom 4. Zakona Ministarstvo uputom može odrediti i dodatne mjere na objektu.

7. POTVRĐENI SLUČAJ BOLESTI

U skladu s člankom 9. stavkom 1. Delegirane uredbe 2020/689, potvrđenim slučajem bolesti smatra se govedo kod kojeg je utvrđen pozitivan rezultat potvrdnom serološkom metodom:

- Imunoenzimni test za dokazivanje protutijela za virus ELG u serumu goveda (confirmation).

7.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE POTVRĐENA PRISUTNOST BOLESTI

Uz mjere navedene u točki 6.1. podtočkama c) do h) ovoga Programa veterinarski inspektor određuje i sljedeće:

- a) Povlačenje statusa „slobodno od bolesti“
- b) Veterinarski inspektor može primijeniti odstupanje iz članka 23. stavka 1. ako su u objektu odobrene zasebne epidemiološke jedinice, u skladu s člankom 20. stavkom 4. Delegirane uredbe 2020/689 i člankom 24. Zakona te Programom iskorjenjivanja enzooske leukoze goveda u Republici Hrvatskoj u 2022. godini KLASA: 322-02/21-01/34.
- c) Hranidba životinja mlijekom krava kod kojih je ELG potvrđena dopušta se samo nakon odgovarajuće termičke obrade ili nakon što je mlijeko upućeno u mljekaru radi termičke obrade
- d) Hranidba životinja mlijekom krava kod kojih je ELG potvrđena, a koje nije prošlo termičku obradu dozvoljeno je samo u objektima u kojima su sve životinje namijenjene klanju
- e) Upućivanje na klanje goveda kod kojih je ELG potvrđena, najkasnije u roku od 30 dana
- f) Iznimno od točke d) za goveda kod kojih je ELG potvrđena, a koja ne pokazuju kliničke znakove bolesti, veterinarski inspektor može produljiti rok iz točke d) na razdoblje ne dulje od tri mjeseca, u slučaju kada se radi o ženki koja se treba oteliti u roku ne duljem od tri mjeseca,
- g) U Svjedodžbu o zdravstvenom stanju i mjestu podrijetla životinje, koja prati goveda upućena na klanje, upisuje se »ELG«
- h) Nakon upućivanja na klanje goveda kod kojih je ELG potvrđena, a prije uvođenja novih životinja u objekt, staje i druge nastambe u kojima se drže životinje, te svi kontejneri, oprema i ostali predmeti korišteni u radu sa životinjama, moraju se oprati i dezinficirati pod kontrolom i prema uputama veterinarskog inspektora
- i) Sva prijevozna sredstva, kontejneri i oprema moraju se oprati i dezinficirati nakon prijevoza životinja ili materijala koji potječu od zaraženih životinja ili materijala i tvari koje su bile u kontaktu s tim životinjama. Mjesta za utovar zaraženih životinja moraju se oprati i dezinficirati nakon uporabe.
- j) U objektu se određuje provedba sljedećih mjera s ciljem vraćanja statusa slobodno od ELG:

Sva goveda starija od 12 mjeseci podvrgavaju se serološkom testiranju u dva navrata na sljedeći način

- Prvi puta najranije 4 mjeseca nakon što je posljednja životinja kod koje je potvrđena ELG otpremljena na klanje
- Drugi puta najranije 4 mjeseca nakon prvog testiranja

Uz serološko testiranje s negativnim rezultatom, za vraćanje statusa slobodno od ELG iz objekta se mora ukloniti svo potomstvo mlađe od 24 mjeseca, porijeklom od krava kod kojih je ELG bila potvrđena.

Ukoliko se ne uklanja potomstvo krava kod kojih je ELG bila potvrđena, moraju biti zadovoljeni sljedeći uvjeti:

- Telad je odvojena od majki odmah nakon telenja te ima negativne rezultate PCR testa koji se provode u dva navrata, prvi test se provodi u dobi 3 – 5 tjedana, a drugi test u dobi 8-10 tjedana i
- Potomstvo ostaje u objektu do dobi od 24 mjeseca te je u toj dobi podvrgnuto serološkom testiranju s negativnim rezultatom ili se prije te dobi upućuje na klanje.

Iznimno od zabrane premještanja navedene u točki 6.1. h) veterinarski inspektor može dozvoliti premještanje iz objekta u kojem je potvrđena ELG goveda kod kojih ELG nije potvrđena na sljedeći način:

- Goveda su klinički zdrava
- Premještaju se izravnim prijevozom te se tijekom prijevoza ne ugrožava zdravstveni status drugih goveda
- U odredišnom objektu drže se u zatvorenom prostoru bez kontakta s govedima koja imaju viši zdravstveni status
- Odredišni objekt je pod nadzorom veterinarske inspekcije te mu se suspendira status slobodno od ELG
- Premještena goveda se upućuju na klanje u roku kojeg određuje veterinarski inspektor ili
- U odredišnom objektu se provode mjere iz točke 7.1. ovoga Programa sve dok se ne ostvare uvjeti za vraćanje statusa slobodno od ELG

Navedeno izuzeće dozvoljeno je samo u slučajevima kada je nadležni veterinarski inspektor utvrdio da se subjekt koji je odgovoran za objekta porijekla, kao i objekt odredišta te prijevoznik, pridržavaju sljedećeg:

- (a) primjenjuju odgovarajuće biosigurnosne mjere i druge mjere za umanjivanje rizika potrebne za sprečavanje širenja bolesti i
- (b) pruže jamstva da su poduzete sve potrebne biosigurnosne mjere i druge mjere za umanjivanje rizika.

U skladu s člankom 45. stavkom 4. i člankom 111. stavkom 9. Zakona, veterinarski inspektor ispunjeni epidemiološki upitnik, zapisnik i rješenje kojim su određene mjere na objektu dostavlja na email adrese: veterinarstvo@mps.hr i martina.rubin@mps.hr.

U skladu s člankom 46. stavkom 3. Zakona Ministarstvo uputom određuje dodatne mjere na objektu.

7.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU

Na epidemiološki povezanim objektima s objektom u kojem je potvrđena ELG mjere se određuju u skladu s uputom Ministarstva iz članka 46. stavka 3. Zakona.

7.3. POSTUPANJE S GOVEĐIM TRUPOVIMA NA LINIJI KLANJA

Postupanje s goveđim trupovima provodi se u skladu s [Znanstvenim mišljenjem](#) o postupcima s mesom goveda seropozitivnih na enzootsku leukozu goveda s vidljivim post mortem promjenama i postupcima s mesom goveda koja su seropozitivna na enzootsku leukozu goveda, ali bez vidljivih post mortem promjena (Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, 2013. godine, oznaka HAH-Z-2013-1).

8. BIOSIGURNOSNE MJERE

Biosigurnosne mjere propisane su člankom 13. Naredbe.

9. Odstupanja u skladu s člankom 19. delegirane uredbe (EU) 2020/689

Subjekti odgovorni za sljedeće objekte izuzeti su od obveze stjecanja i održavanja statusa „slobodno od bolesti“:

- (a) zatvoreni objekti,
- (b) objekti u kojima se životinje drže samo za operacije okupljanja,
- (c) objekti u kojima se životinje drže samo za potrebe predstava sa životinjama i
- (d) putujući cirkusi-

10. KOORDINIRANE MJERE S DRUGIM DRŽAVAMA ČLANICAMA ILI TREĆIM ZEMLJAMA

Koordinirane mjere s drugim državama članicama ili trećim zemljama nisu predviđene. U slučaju utvrđivanja epidemiološke povezanosti s objektima iz država članica ili trećih zemalja, Ministarstvo poljoprivrede obavještava subjekte i druga relevantna tijela te nadležno tijelo u državama članicama ili trećim zemljama.

11. OPIS ORGANIZACIJE, NADZORA I ULOGA DIONIKA UKLJUČENIH U PROGRAM ISKORJENJIVANJA

11.1. TIJELA NADLEŽNA ZA KOORDINACIJU I NADZOR PROVEDBE PROGRAMA

Nadležno tijelo za izradu i razvoj programa iskorjenjivanja je Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane. Veterinarski inspektori Državnog inspektorata provode nadzor u slučajevima sumnje ili potvrđenog slučaja bolesti, provode službene kontrole u skladu s Vodičem za organizaciju službenih kontrola te privremeno oduzimaju ili ukidaju statuse stada te vraćaju status „slobodno od bolesti“.

Obveze Ministarstva poljoprivrede:

- koordinacija i organizacija implementacije programa,
- prikupljanje, analiza i praćenje podataka,
- evaluacija rezultata implementacije programa,
- priprema uputa za provedbu dodatnih mjera,
- prijava podataka u skladu s Provedbenom uredbom 2021/2002 i
- dodjela statusa „slobodno od bolesti“ u skladu s člankom 24. stavkom 5. Zakona.

Obveze Državnog inspektorata Republike Hrvatske

Program iskorjenjivanja ELG u Republici Hrvatskoj određen je kao prioritet u skladu s Vodičem za organizaciju službenih kontrola u području zdravlja životinja.

Veterinarski inspektori Državnog inspektorata

- postupaju u slučajevima sumnje ili potvrđenog slučaja bolesti,
- suspendiraju ili povlače statuse objektima,
- vraćaju status „slobodno od bolesti“,
- nadziru provođenje programa i mjera određenih ovim programom od strane ovlaštenih veterinarskih organizacija i subjekata i
- provode službene kontrole u skladu s Vodičem za organizaciju službenih kontrola u području zdravlja životinja.

11.2. OBVEZE I ODGOVORNOSTI SVIH UKLJUČENIH DIONIKA

Subjekti odgovorni za objekte u kojima se drže goveda:

Subjekti su odgovorni za primjenu zahtjeva iz članka 10. Uredbe 2016/429, članka 18. Delegirane uredbe 2020/689, članka 2. stavaka 1., 2. i 3. Naredbe te članka 18. stavaka 2. i 3. Zakona.

Ovlaštene veterinarske organizacije

Ovlaštene veterinarske organizacije, provode uzorkovanje krvi goveda u području svoje nadležnosti na način propisan ovim programom i u skladu s člankom 17. stavcima 1., 2. i 15. Naredbe te dodjeljuju statuse objektima koja zadovoljavaju uvjete u skladu s člankom 24. stavkom 4. Zakona.

Obaveze ovlaštenih veterinarskih organizacija:

- a) uzimanje uzoraka,
- b) dostava uzoraka u laboratorij prema rasporedu iz točke 14.,
- c) dodjela statusa „slobodno od bolesti“,
- d) prijava sumnje i potvrđenog slučaja bolesti,
- e) ponavljanje uzorkovanja na vlastiti trošak u slučaju dostave hemolitičnih uzoraka u laboratorij,
- f) izvještavanje nadležnog veterinarskog inspektora o svakom subjektu koji odbija provesti mjere propisane ovim Programom te o svakom subjektu kod kojeg se utvrde nesukladnosti,
- g) obavještanje subjekta o svakom pozitivnom nalazu utvrđenom na objektu pod njegovom odgovornošću i
- h) izvješćivanje u skladu s člankom 17. stavkom 8. Naredbe.

Veterinari

Veterinari su dužni tijekom obavljanja svojih aktivnosti primjenjivati odredbe članka 2. stavaka 4. i 5. Naredbe.

Hrvatski veterinarski institut

Laboratoriji uključeni u ovaj Program dužni su:

- a) provoditi laboratorijsko pretraživanje u skladu s člancima 16. i 17. Uredbe (EU) 2016/429, člankom 6. Delegirane uredbe 2020/689, odnosno člankom 2. stavcima 6., 7. i 8. te člankom 17. stavkom 11. Naredbe,
- b) izvještavati o provedenom pretraživanju u sklopu ovoga programa, sa svim relevantnim podacima u xml. obliku, a za potrebe izvješćivanja Europske komisije,
- c) izvještavati o provedenom pretraživanju u sklopu ovoga programa u skladu s člankom 17. stavcima 9. i 10. Naredbe i
- d) nalaz svake laboratorijske pretrage dostavljati Ministarstvu poljoprivrede, Upravi za veterinarstvo i sigurnost hrane, Državnom inspektoratu i ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji sukladno članku 17. stavcima 12. i 13. Naredbe.

12. TRAJANJE PROGRAMA ISKORJENJIVANJA

Program se provodi kontinuirano. Testiranje određeno točkom 5.3.1. *pretraživanje goveda iz Dodataka 1 i 2* mora se provesti najkasnije do 31. prosinca 2024. godine.

13. CILJ PROGRAMA ISKORJENJIVANJA

Cilj programa je ostvariti status države članice slobodne od ELG na cijelom području RH.

14. UZORKOVANJE I PLAN DOSTAVE UZORAKA

Prije samog uzorkovanja na gospodarstvu, potrebno je ispisati pripadajući obrazac za uzorkovanje radi pretrage uzoraka krvi na ELG iz aplikacije JRDŽ (BGOV.ELG obrazac), na kojem će biti upisana sva goveda na gospodarstvu starija od 24 mjeseci. Epruvete s uzorcima označavaju se brojevima uzoraka dobivenim na ispisanom obrascu. Po povratku s gospodarstva, sve uzete uzorke potrebno je upisati u aplikaciju, te označiti pretrage na koje se uzorci dostavljaju.

Od svakog uzorkovanog goveda uzima se 8 - 9 ml krvi (otprilike dva prsta do vrha epruvete). Krv se vadi sterilnim injekcionim iglama, preporučuje se koristiti igle šireg promjera u cilju prevencije eritrolize. Uzorke krvi potrebno je pohraniti na temperaturu hladnjaka (4 - 8°C), ne smrzavati ili pregrijavati.

Uzorci krvi šalju se na pretragu uz prateći obrazac, ispisan nakon unosa uzoraka u aplikaciju, u službene laboratorije HVI, u roku od 24 do najviše 36 sati, kako bi se izbjegla pojava hemolize. Svaki hemolitični uzorak biti će odbijen od strane laboratorija kao nepodesan za pretragu, te je ovlaštena organizacija dužna, bez odlaganja, ponoviti uzorkovanje i dostavu uzoraka o svom trošku.

Svaka epruveta mora biti označena brojem identičnim broju koji je uz predmetno govedo ispisan na dostavljenom BGOV.ELG obrascu, na način da se osigura sljedivost svakog uzorka. Ukoliko se u istom paketu dostavljaju uzorci krvi s više različitih gospodarstva (JIBG-a) uzorci s različitih gospodarstava moraju biti jasno fizički razdvojeni. Ukoliko uzorci s različitih gospodarstava nisu jasno fizički razdvojeni laboratoriji Hrvatskog veterinarskog instituta iste neće zaprimiti.

NAPOMENA: uzorke krvi koji se dostavljaju u HVI – Zagreb potrebno je dostaviti uz dvije kopije BGOV.ELG obrasca, zbog različitog sustava zaprimanja i distribucije uzoraka u centralnom laboratoriju.

Za dostavu uzoraka u ostale, regionalne Zavode HVI, dovoljan je jedan primjerak popratnog BGOV.ELG obrasca.

Također, uz dostavu uzoraka obuhvaćenih ovim programom nije potreban prateći LABNAR obrazac – svi potrebni podaci sadržani su u obrascu ispisanom iz bruceloza/ELG aplikacije, koji je ujedno i preduvjet za mogućnost naplate izvršenog uzorkovanja.

Uzorci se u pojedine Zavode dostavljaju prema regionalnoj podjeli (po županijama), a dostava uzorka sukladno navedenoj podjeli je obavezna.

Raspored dostave uzoraka u pojedine Zavode HVI:

Dostava uzoraka krvi u pojedine HVI Zavode – podjela po županijama	
HVI – Zagreb	Zagrebačka, Sisačko-moslavačka, Karlovačka, Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska i Varaždinska županija
HVI - Križevci	Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka i Međimurska županija

HVI – Vinkovci	Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Virovitičko-podravska
HVI – Rijeka	Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Istarska
HVI – Split	Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Dubrovačko-neretvanska, Zadarska

Naručivanje epruveta

Ovlaštene veterinarske organizacije mogu naručiti epruvete na telefon 01/6123-615 ili osobno u Laboratoriju za hranjive podloge i sterilizaciju HVI Zagreb. Preporuča se naručivanje epruveta koje zadovoljavaju potrebe uzorkovanja za narednih mjesec dana (ne odjednom za cijelu akciju uzorkovanja) kako bi se osiguralo da kapaciteti laboratorija udovolje svim zahtjevima.

15. FINANCIRANJE

Provedba mjera utvrđenih ovim programom financira se iz državnog proračuna, sukladno važećem *Cjeniku propisanih veterinarskih usluga koje se podmiruju iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske* osim u slučaju dostave hemolitičnih uzoraka, u kojem slučaju su ovlaštene veterinarske organizacije dužne ponoviti uzorkovanje na vlastiti trošak.